

Wisselwerking

Evaluatie besluitvormingsproces

AZC Hermenzeil

Wisselwerking

Evaluatie besluitvormingsproces

AZC Hermenzeil

Dr. Marleen van der Haar

Dr. Imke Smulders

Dr. Hugo Backx

Colofon

Het PON & Telos heeft dit onderzoek verricht in opdracht van

Auteur(s)

Dr. Marleen van der Haar

Dr. Imke Smulders

Dr. Hugo Backx

Fotograaf

Joyce van Belkom

Publicatienummer

24117

Datum

juni 2024

© 2024 Het PON & Telos

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Het PON & Telos. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Het PON & Telos. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan Het PON & Telos geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Opdracht	1
1.2	Openbaar bestuur in Geertruidenberg	1
1.3	Onderzoeksaanpak	1
1.4	Leeswijzer	3
2	Feitenrelaas	4
2.1	Beginfase: collegebevoegdheid en collegebesluit	4
2.2	Beoordeling locatie door COA	5
2.3	Opheffen geheimhouding	6
2.4	Regionale opgave	6
2.5	Moties over de overeenkomst met COA	6
2.6	Het college informeert	7
2.7	De eindfase van het besluitvormingsproces	7
3	Juridische duiding besluitvormingsproces	9
3.1	Geldende wet- en regelgeving	9
3.2	De casus Geertruidenberg	10
4	Perspectief van raad en college	11
4.1	Contextuele factoren	11
4.2	Inhoudelijke onderbouwing	12
4.2.1	Regionale opvanglocatie	12
4.2.2	Geheimhouding eerste fase besluitvormingsproces	13
4.3	Handelen volgens rollen en bevoegdheden	13
5	Conclusies en aanbevelingen	17
5.1	Conclusie juridische aspecten besluitvormingsproces	17
5.2	Conclusie wisselwerking raad en college	17
5.3	Aanbevelingen	18
	Bijlage A Interviewronde en expertsessie	20
	Bijlage B Gespreksleidraad interviews	21
	Bijlage C Feitenrelaas	22

1 Inleiding

1.1 Opdracht

Dit rapport is het resultaat van een evaluatieonderzoek naar het besluitvormingsproces aangaande asielopvang op de locatie Hermenzeil in de gemeente Geertruidenberg, dat zich grotendeels in de periode januari tot en met december 2023 heeft afgespeeld. De centrale actoren in dit onderzoek zijn de gemeenteraad en het college. Deze evaluatie is vormgegeven als een onderzoek naar het gelopen proces in termen van de communicatie en besluitvorming vanuit rollen en bevoegdheden, met inachtneming van de juridische kaders. Dit betekent dat voor de uitvoering van het onderzoek de juridische context niet los gezien kan worden van de werkelijkheid van de bestuurlijke verhoudingen. Voor de opdrachtgever heeft het onderzoek als doel lering te trekken uit het verleden voor de toekomst en ter verantwoording (Raadsvoorstel 29/2/24). De onderzoeksaanpak is afgestemd op de wens om een compacte evaluatie in een relatief kort tijdsbestek te realiseren.

1.2 Openbaar bestuur in Geertruidenberg

Bij aanvang van het besluitvormingsproces bestond de negentienkoppige gemeenteraad van Geertruidenberg uit een vertegenwoordiging van vijf lokale en twee landelijke partijen. Destijds was de zetelverdeling als volgt; vijf raadsleden van Keerpunt 74, vier raadsleden voor Lokaal+, drie raadsleden Morgen!, twee raadsleden Gemeentebelangen, twee raadsleden CDA, twee raadsleden VVD en 1 raadslid SVP. Sinds het vertrek van een raadslid uit Keerpunt 74 in juni 2023 gaat dit raadslid verder als zelfstandig raadslid en heeft Keerpunt 74 vier raadsleden. De gemeenteraad wordt ondersteund door de raadsgriffier.

De coalitie van Geertruidenberg bestaat sinds 2022 uit vier partijen; Keerpunt 74, Lokaal+, Morgen! en de VVD. Iedere coalitiepartij heeft een wethouder. Het college van burgemeester en wethouders bestaat daarmee naast de burgemeester uit vier wethouders.

1.3 Onderzoeksaanpak

Het onderzoek bestaat uit drie onderdelen; een documentenanalyse, een interviewronde met betrokkenen bij het besluitvormingsproces en een expertsessie met drie juristen, met relevante expertise voor deze casus.

Documentenanalyse

De documentenanalyse is gebaseerd op een door de griffie aangeleverde selectie van schriftelijke documentatie uit het jaar 2023. Documenten zijn opgenomen op basis van relevantie voor de onderzoeksvraag. Deze selectie van documenten bestaat uit verschillende typen teksten, waaronder raadsinformatiebrieven, besluitenlijsten, memories van antwoord, moties, persberichten en mailwisselingen. Gedurende het onderzoek zijn enkele teksten door de onderzoekers aan de selectie toegevoegd. In totaal zijn 79 unieke teksten opgenomen voor documentenanalyse. Gezien de scope van het onderzoek, is de documentenanalyse afgebakend op deze selectie. Beeldpnamen van raadsvergaderingen uit de betreffende periode zijn daarom niet opgenomen in de analyse.

Interviewronde

Om de ervaringen, overwegingen en interpretaties van betrokkenen ten aanzien van het besluitvormingsproces op te halen zijn in april en mei 2024 zes interviews gehouden met actoren uit het college, de gemeenteraad en de gemeentelijke organisatie. We interviewden drie raadsleden, de raadsgriffier, de burgemeester en de verantwoordelijk wethouder (zie bijlage A). De interviews vonden plaats op het gemeentehuis en duurden anderhalf uur. Het interview bestond uit een open deel, waarin we de betrokkenen vroegen hun ervaringen uit het besluitvormingsproces te delen. Na een korte pauze en beraadslaging van de onderzoekers zijn, aan de hand van een tijdspad van feiten, gebaseerd op de documentenanalyse, een aantal verdiepende vragen gesteld om zicht te krijgen op de beweegredenen en overwegingen van de betrokkenen ten aanzien van het handelen van betrokkenen gedurende het proces (zie bijlage B voor de gespreksleidraad). Van de interviews zijn thematische verslagen gemaakt die zijn teruggelegd bij de geïnterviewden voor een controle op feitelijke onjuistheden.

Expertsessie

In een expertsessie met twee hoogleraren, met specialisatie gemeenterecht en migratierecht, en de voorzitter van de rekenkamer Geertruidenberg, tevens advocaat, is het besluitvormingsproces vanuit een juridisch perspectief besproken. Hierin is aan de orde gekomen hoe het handelen van de verschillende actoren zich verhoudt tot de destijds geldende wet- en regelgeving. Ter voorbereiding op deze sessie ontvingen de drie experts het tijdspad van feiten zoals opgenomen in bijlage C¹. De sessie vond plaats in april 2024 op de Radboud Universiteit in Nijmegen en duurde twee uur.

¹ Na de expertsessie zijn ook de formele communicatiemomenten met inwoners toegevoegd aan het tijdspad van feiten (cursief).

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 presenteren we het feitenrelaas; een tijdspad van feiten in het besluitvormingsproces. In hoofdstuk 3 bespreken we het juridische kader inzake het handelen van gemeenteraad en college in het voorliggende vraagstuk. In hoofdstuk 4 presenteren we de ervaringen van betrokkenen met het besluitvormingsproces vanuit het perspectief van de gemeenteraad en het college, op basis van de interviews. In hoofdstuk 5 trekken we conclusies en geven we aanbevelingen.

2 Feitenrelaas

In dit hoofdstuk beschrijven we, in chronologische volgorde, de formele stappen van het college en de gemeenteraad in het ‘besluitvormingsproces Hermenzeil’ en de officiële communicatie hierover vanuit de gemeente (zie bijlage C). Het feitenrelaas omvat de periode vanaf het principebesluit op 10 januari 2023 tot en met het persbericht van de gemeente Geertruidenberg op 5 december 2023. Het feitenrelaas is gebaseerd op de documentenanalyse van de geselecteerde documentatie.

2.1 Beginfase: collegebevoegdheid en collegebesluit

Op 10 januari 2023 neemt het college van Geertruidenberg een principebesluit ‘om Hermenzeil te onderzoeken als locatie voor opvang asielzoekers voor de duur van 5 jaar’ en ‘de voorgestelde asielzoekerslocatie (Hermenzeil) ter informatie en bespreking voor te leggen aan de raad tijdens een besloten raadspresentatie op 16 januari 2023 en de besloten raadsvergadering van 26 januari 2023’. Verder is opgenomen in het principebesluit dat de geheimhouding over Hermenzeil als locatie voor de opvang van asielzoekers in de vergadering van 26 januari 2023 zal worden bekrachtigd en dat het college ‘na consultatie van de raad’ een definitief besluit hieromtrent zal nemen. Het besluit volgt op de bespreking in de regio Baronie van een plan van aanpak met betrekking tot het op districtelijk niveau voldoen aan de taakstelling voor de opvang en huisvesting van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders, waar het college de raad op 16 december 2022 per brief over heeft geïnformeerd.

Interactie tussen college en gemeenteraad

Er volgt een consultatieronde van drie raadsvergaderingen (op 16, 26 en 30 januari 2023), twee presidiumvergaderingen (op 17 en 31 januari 2023) en een vraag en antwoordlijst op 24 januari 2023. In de besloten vergadering De Raad Luistert van 16 januari 2023 staat het onderwerp ‘locatiestudie wonen’ geagendeerd. De wethouder met de portefeuille Wonen houdt een presentatie met de titel ‘Locatiestudie wonen’, waarin na het bespreken van de urgentie op de woonopgave, afspraken vanuit de regionale samenwerking Baronie-gemeenten worden toegelicht, verschillende scenario’s van opvang worden langsgelopen en tenslotte het voorgenomen besluit voor het onderzoeken van Hermenzeil als opvanglocatie asielzoekers wordt gepresenteerd. Volgens het verslag geven de fracties aan ‘te zijn overvallen’ en vanuit vijf fracties volgen vragen. Een raadslid van Gemeentebelangen vraagt wat de rol van de raad is. De wethouder antwoordt dat het sluiten van overeenkomsten (met het COA) een collegebevoegdheid is. De wethouder voegt toe: ‘Ingevolge artikel 169 Gw bieden wij als college de raad wel de mogelijkheid om hier iets van te vinden. Dat kan wat ons betreft tijdens de raad debatteert van 26 januari a.s.’.

De vraag- en antwoordlijst van 24 januari 2023 behandelt vragen over de afwegingen, praktische zaken en het vervolg van het proces om asielopvang te realiseren.

In het verslag van de presidiumvergadering van 17 januari 2023 is terug te lezen dat de fracties kritisch zijn op inhoud en proces. In het presidium van 31 januari 2023 vraagt 'de burgemeester of de raad het op prijs stelt om een eigen besluit te nemen aangaande de woningbouwlocaties c.q. Hermenzeil als locatie voor een AZC [asielzoekerscentrum]'. De meerderheid van de raad geeft aan 'dat het een collegebevoegdheid betreft. Men wil het hier bij laten'. Een fractievoorzitter (SVP) geeft 'opnieuw aan geen richting te zullen aangeven zolang alles zich achter gesloten deuren afspeelt'.

Vervolgens spreken de fracties zich op 6 februari 2023 uit in een De Raad Debatteert; twee coalitiepartijen Keerpunt 74 en VVD geven aan dat het een collegebevoegdheid betreft en dat ze zich niet nader uitspreken, drie partijen (CDA en coalitiepartijen Lokaal+ en Morgen!) kiezen voor 'optie 2' (scenario 2 behelst een asielopvang realiseren op Hermenzeil voor 5 jaar) en twee partijen (Gemeentebelangen en SVP) kiezen voor de door hen zelf toegevoegde optie 4 ('in alle openheid spreken met alle inwoners'). Hierna komt het college tot een collegebesluit.

2.2 Beoordeling locatie door COA

Het college meldt in een raadsinformatiebrief (RIB) van 15 februari 2023 dat 'het college heeft besloten de haalbaarheid van Hermenzeil als mogelijke plek voor een Regionale Opvang Locatie (ROL) te laten onderzoeken en bij gebleken geschiktheid de plek in te zetten voor de periode van maximaal 5 jaar'. In dezelfde RIB staat dat de locatie op 8 februari 2023 is aangemeld bij het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA). In de RIB van 28 februari 2023 laat het college de raad weten dat zij van het COA een negatieve reactie hebben ontvangen, met als reden dat de locatie te dicht bij het water en te ver van openbaar vervoer en voorzieningen is. Het college meldt in de brief met COA in gesprek te willen, omdat zij 'vooralsnog blijven gaan voor het scenario met Hermenzeil als mogelijke Regionale Opvang Locatie (ROL)'. In deze brief geeft het college tevens aan de geheimhouding te willen blijven handhaven tot na het gesprek met het COA. Het punt 'geheimhouding' wordt door het college herhaald in de presidiumvergadering van 14 maart 2023. Vervolgens informeert het college in een RIB van 28 maart 2023 dat 'een fysieke schouw' heeft plaatsgevonden, dat ze in afwachting zijn van het resultaat en dat een communicatiebureau is ingeschakeld om een plan van aanpak voor te bereiden voor de communicatie met inwoners en andere stakeholders.

2.3 Opheffen geheimhouding

In de RIB van 28 maart 2023 agendeert het college tijdens De Raad Luistert in gesprek te willen gaan over ‘het vervolgtraject’ en het opheffen van de geheimhouding. In de raadsvergadering van 6 april besluit de raad unaniem de geheimhouding per 12 april 2023 op te heffen en ermee in te stemmen dat het college de direct omwonenden op 11 april 2023 informeert over het voornemen voor de locatie Hermenzeil. Op 12 april 2023 verschijnt vanuit de gemeente Geertruidenberg het persbericht ‘Een thuis voor iedereen’, waarin inwoners worden geïnformeerd over de twee lopende onderzoeken: naar locaties voor (tijdelijke) woningbouw en naar de mogelijkheid om een AZC te vestigen op de locatie Hermenzeil.

2.4 Regionale opgave

In een RIB van 12 april 2023 informeert het college van Geertruidenberg de gemeenteraad over een plan van aanpak van de Baronie-gemeenten ten aanzien van de opvang en huisvesting van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders onder de titel ‘Samen vangen we het op’.

Op 30 mei 2023 schrijft het college in een RIB dat het COA heeft besloten dat Hermenzeil ‘in principe geschikt gemaakt kan worden als tijdelijke opvanglocatie voor asielzoekers’. Ze geeft hierbij aan dat vervolggesprekken zullen worden gevoerd over ‘basisvoorwaarden, veiligheidsaspecten en vraagstukken die leven bij direct omwonenden van Hermenzeil’. Het college informeert de raad over een bijeenkomst met direct omwonenden op 6 juni 2023. De brief agendeert ook de bestuursovereenkomst tussen COA en de gemeente en verwijst naar het persbericht van de gemeente van 30 mei 2023. In dit persbericht ‘COA vindt locatie Hermenzeil geschikt voor opvang asielzoekers’ worden inwoners geïnformeerd over de urgentie van de opgaven asielopvang en wonen, de positieve beoordeling van het COA van Hermenzeil als AZC-locatie en de vervolgstappen in dat proces.

2.5 Moties over de overeenkomst met COA

In de raadsvergadering met inspraak van 7 juni 2023 nodigt de wethouder de raad uit wensen en bedenkingen ten aanzien van de concept-bestuursovereenkomst met het COA uit te spreken. In diezelfde vergadering wordt een motie van coalitiepartij Keerpunt 74 aangenomen, waarin de raad het college verzoekt om de raad maandelijks te informeren over de voortgang met het COA in openbare RIB’s en een ontwerpovereenkomst met het COA in een openbare raadsvergadering te bespreken. Een aantal weken later, op 29 juni 2023 wordt een motie vreemd van Gemeentebelangen aangenomen waarin het college wordt opgeroepen om voor 8 september 2023 schriftelijke duidelijkheid te geven over de ‘(on)mogelijke realisatie van een AZC op Hermenzeil middels een raadsinformatiebrief’ die

moet ingaan op de punten kosten, veiligheid van omwonenden, visie van defensie, handhaving van de afspraken met [betrokken] organisaties en het vervoer van vluchtelingen naar omliggende voorzieningen.

2.6 Het college informeert

Op 11 juli 2023 volgt een RIB waarin het college ingaat op contact met Defensie, de voortgang van de bestuursovereenkomst met COA en het contact met direct omwonenden. Op 5 september 2023 volgt een RIB waarin het college de verantwoordelijkheden van het COA en de gemeente beschrijft, alsook wat wordt opgenomen in een bestuursovereenkomst en de huur- en gebruikersovereenkomst. Het college geeft aan dat het COA 'verantwoordelijk is voor alle zaken op de locatie' en de gemeente 'verantwoordelijk is voor de zaken die aangepast of geregeld moeten worden in de openbare ruimte'. Het college geeft aan dat de wensen en bedenkingen vanuit de raad zijn meegenomen in het proces dat leidt tot de bestuursovereenkomst. Op 24 oktober 2023 geeft het college aan de raad mee dat 'alle informatie omtrent wat er nodig is voor het realiseren van een opvanglocatie op Hermenzeil door COA en gemeente bij elkaar gebracht is'. Samen met de informatie uit het locatiebezoek aan het AZC Oisterwijk en de input vanuit de gemeenteraad is dit verwerkt in een concept bestuursovereenkomst. Daarnaast wordt geagendeerd dat 'opnieuw' de wensen en bedenkingen van de direct omwonenden worden opgehaald en dat het voor het college de voorkeur heeft om op 27 november 2023 een extra De Raad Luistert in te laten om in gesprek te gaan met de gemeenteraad, 'onze inwoners en direct omwonenden'. Het college geeft aan op deze manier gevolg te geven aan de moties van 7 en 29 juni 2023.

2.7 De eindfase van het besluitvormingsproces

Op 23 november 2023 volgt een motie vreemd vanuit Keerpunt 74 waarin wordt benoemd dat het draagvlak onder inwoners 'zeer laag is', 'vanuit rechtse en linkse ideologieën', en dat daarom de raadsvergadering van 27 november 2023 niet nodig is. De motie luidt vervolgens dat 'conform de wil van de inwoners, de gemeenteraad van mening is dat de stekker uit het project getrokken moet worden' en 'de gemeenteraad verzoekt het college de stekker uit het project te trekken'.

Het college neemt op 5 december 2023 het besluit om niet verder te gaan met Hermenzeil als opvanglocatie, zo wordt beschreven in de raadsinformatiebrief van dezelfde datum met de titel 'Afzien van bestuursovereenkomst Hermenzeil'. In het persbericht 'College B&W Geertruidenberg besluit niet verder te gaan met Hermenzeil als opvanglocatie voor asielzoekers' geeft de wethouder aan dat de gemeenteraad het hoogste orgaan is en dat als de raad geen toekomst ziet in Hermenzeil als locatie voor de opvang van asielzoekers, dit betekent dat er geen draagvlak is om door te gaan met deze locatie. De burgemeester geeft

in het persbericht aan dat de meerderheid van de gemeenteraad zich uitsprak vóór humane opvang van vluchtelingen en asielzoekers, echter niet op de locatie Hermenzeil. In de raadsinformatiebrief van 5 december 2023 wordt aangegeven onder de kop ‘vervolg’ dat de gemeente aan de lat staat om ‘een bijdrage te leveren aan het oplossen van deze opgave [de opvang van vluchtelingen]’. Met deze argumentatie vanuit het college wordt het standpunt benadrukt dat er wordt afgezien van de locatie, niet van asielopvang.

3 Juridische duiding besluitvormingsproces

In dit hoofdstuk bespreken we het besluitvormingsproces vanuit de destijds geldende wet- en regelgeving. Voor dit hoofdstuk baseren we ons op de input van drie juridisch experts: een hoogleraar gemeenterecht, een hoogleraar migratierecht en de voorzitter van de rekenkamer Geertruidenberg tevens advocaat, tijdens een expertsessie.

3.1 Geldende wet- en regelgeving

De opvang van vluchtelingen en asielzoekers is een verplichting voor de staat op basis van internationaal en EU-recht (Broeksteeg 2023 et al: 2688). Daarmee is de opvang van asielzoekers, in het geval van de casus Geertruidenberg die voorligt, een taak van de rijksoverheid. Het COA is sinds 1994 belast met de taak om opvangplekken te realiseren (idem: 2690).

Gemeenten

Gemeenten zijn niet wettelijk verplicht om asielzoekers op te vangen (in tegenstelling tot de wettelijke plicht om vergunninghouders te huisvesten) (idem). Sinds 2015 zijn er overlegstructuren tussen COA, gemeenten en provincies om te voldoen aan de opgave asielopvang (idem). Regionaal wordt op provinciale of, in het geval van Geertruidenberg, regionale regietafels afspraken gemaakt over opvangplekken (idem). Het aangaan van een (publiekrechtelijke) bestuursovereenkomst met het COA door gemeenten geschiedt in vrijwilligheid; juridisch handelen zij daarmee in autonomie (Artikel 124 lid 1 Grondwet) (Broeksteeg et al. 2023: 2690). De regering is niet bevoegd tot aanwijzingen over de uitvoering van taken in autonomie (idem).

Om te bepalen waar de bevoegdheid ligt voor het aanwijzen van een azc-locatie, zijn er juridisch gezien twee redeneringen mogelijk:

1. Besluiten in gemeentelijke autonomie, die niet expliciet bij het college zijn neergelegd, liggen bij de raad (Artikel 108 lid 1 jo. 147 lid 2 Gemeentewet). De gemeenteraad moet dus het besluit tot aanwijzing nemen en het college draagt vervolgens zorg voor de uitvoering (Artikel 160 lid 1 onder b Gemeentewet).
2. Vanuit de aanname dat het aanwijzen van de locatie voor een azc valt onder het dagelijks bestuur van de gemeente, ligt deze bevoegdheid bij het college. Het college van burgemeester en wethouders besluit tot de aanwijzing van de opvanglocatie op basis van artikel 160 lid 1 Gemeentewet. Formeel hoeft het college daarin de raad dan niet te betrekken, aangezien artikel 169 lid 4 Gemeentewet, waarin een voorhangprocedure is

opgenomen, dan niet van toepassing is. De raad moet wel betrokken worden bij de besluitvorming indien een bestemmingsplanwijziging nodig is (Broeksteeg et al. 2023: 2691). De raad kan in dit geval vragen stellen over het (voorgenomen) besluit en in een motie zijn opvatting kenbaar maken. Tevens dient het college op grond van artikel 169 lid 1 en 180 lid 1 Gemeentewet, verantwoording aan de raad af te leggen (Broeksteeg et al. 2023: 2692).

3.2 De casus Geertruidenberg

Collegebevoegdheid

Het college van Burgemeester en Wethouders en de gemeenteraad van Geertruidenberg hebben in het formele besluitvormingsproces lopende vanaf het moment van het principebesluit om Hermenzeil te onderzoeken als opvanglocatie voor asielzoekers voor de duur van 5 jaar op 10 januari 2023 tot en met de publieke bekendmaking van het collegebesluit niet verder te gaan met Hermenzeil als opvanglocatie voor asielzoekers op 5 december 2023, gehandeld binnen de aan hen toegekende rollen en bevoegdheden zoals opgenomen in de Gemeentewet, in het bijzonder Artikel 160.

Het college heeft zich in het besluitvormingsproces ten aanzien van het onderzoeken van de locatie Hermenzeil als opvanglocatie voor asielzoekers beroepen op de autonome bevoegdheid van de gemeente. Het college heeft voorafgaand aan een definitief besluit de raad geconsulteerd.

De gemeenteraad is, zoals we in hoofdstuk 2 zagen, - zij het niet unaniem - met dit collegebesluit meegegaan. Er is geen sprake van een raadsbesluit. De raad handelt hiermee vanuit een reactieve houding.

Geheimhouding

Het college stelt in het principebesluit van 10 januari 2023 de geheimhouding in, zich baserende op artikel 55, eerste lid, en artikel 25, tweede lid, van de Gemeentewet juncto artikel 5.1, tweede lid, onder i, van de Wet Open Overheid (zie bijlage C). De raad heeft de geheimhouding op 26 januari 2023 bekrachtigd. De raad is zelf bevoegd ten aanzien van geheimhouding.

Informatieplicht college

Het college heeft gedurende het besluitvormingsproces de gemeenteraad regelmatig middels raadsinformatiebrieven geïnformeerd over de voortgang, conform de geldende informatieplicht (Artikel 169 Gemeentewet).

4 Perspectief van raad en college

In het nu voorliggende hoofdstuk presenteren we de ervaringen van zes betrokkenen (drie raadsleden, griffier, burgemeester en wethouder), opgehaald middels interviews (zie gespreksleidraad in bijlage C) ten aanzien van de twee centrale thema's in dit evaluatieonderzoek; 1. het besluitvormingsproces, en 2. de communicatie tussen de raad en het college. Met betrekking tot het besluitvormingsproces bespreken we hoe de geïnterviewden terugkijken op het proces, welke momenten zij daarin cruciaal vinden en hoe zij kijken naar hoe is gehandeld vanuit rollen en bevoegdheden. Met betrekking tot de communicatie gaan we in op hoe de geïnterviewden de samenwerking tussen raad en college in dit besluitvormingsproces hebben ervaren. Voor zover mogelijk bespreken we de ervaringen vanuit het perspectief van het college en vanuit het perspectief van de gemeenteraad. Zoals eerder aangegeven is het besluitvormingsproces azc Hermenzeil niet los te zien van de lokale context; we starten dit hoofdstuk daarom met een korte beschrijving van enkele contextuele factoren.

4.1 Contextuele factoren

In deze paragraaf worden enkele factoren beschreven uit de context van het besluitvormingsproces, die aan de orde zijn geweest in de interviewronde: de geschiedenis van de locatie Hermenzeil, de coalitievorming in 2022 en de bestuurscultuur in de gemeente Geertruidenberg. Hiermee wordt niet gesteld dat deze factoren per definitie een rol hebben gespeeld in het besluitvormingsproces, wel dat deze context mogelijk van belang is voor het duiden van de informatie die is opgehaald in de interviews.

De voormalige jachthaven Hermenzeil kent een roerige historie. Na een politie-inval in 2015 en het faillissement van de toenmalige eigenaar in 2016, wordt de jachthaven in 2017 eigendom van de gemeente, om te voorkomen dat er een voortzetting van criminele activiteiten zou plaatsvinden. Sindsdien is er nog geen nieuwe permanente bestemming voor het terrein.

De duur en aard van de coalitievorming is een tweede contextuele factor. Alle geïnterviewden benoemen dat de coalitievorming in 2022 een lang proces was en dat de huidige coalitie moeizaam tot stand is gekomen. Nadat de coalitievorming in eerste instantie was mislukt, is het proces vervolgens begeleid door voormalig eerste kamerlid en oud-burgemeester van Oosterhout, Helmi Huybregts-Schiedon, wat heeft geleid tot de huidige coalitie.

Ook de bestuurscultuur in de gemeente Geertruidenberg is in de interviews ter sprake gekomen als contextuele factor. Deze wordt door verschillende betrokkenen benoemd als 'vechtcultuur', waarbij de geïnterviewden verschillend spreken over de reikwijdte van het

begrip; in sommige gesprekken betrof dat alleen de cultuur ‘in huis’, tussen politieke partijen, tussen gemeenteraad en college en tussen coalitie en oppositie. In andere gesprekken werd daar de cultuur in de gemeente als geheel mee bedoeld, waarmee ook de betrokken en soms felle houding van inwoners werd beschreven.

4.2 Inhoudelijke onderbouwing

In deze paragraaf presenteren we de inhoudelijke onderbouwing vanuit het perspectief van het college en de gemeenteraad ten aanzien van de start van het traject met het COA voor mogelijke asielopvang op de locatie Hermenzeil, en ten aanzien van de geheimhouding bij de start van dit proces.

4.2.1 Regionale opvanglocatie

Met betrekking tot de regionale opvanglocatie geeft het college aan, de locatiestudie wonen van 16 januari 2023 volgend, dat de urgentie op wonen en de regionale afspraken in de Baronie onder het collegebesluit liggen.

Het college wilde regie houden, door zelf een locatie aan te bieden als Regionale Opvanglocatie en dus niet kiezen voor de opvang van statushouders, wat een grotere druk oplevert op de lokale woningmarkt. Geertruidenberg heeft 33% sociale huur, aldus het college, maar de omgeving (op Oosterhout na) heeft te weinig, dus de druk is hoog. Voor 2030 moeten er 700 tot 900 woningen worden gerealiseerd. Daarom was het niet verstandig om extra statushouders op te gaan vangen. Geertruidenberg is een kleine gemeente qua oppervlakte, 25 km², er is, volgens het college, weinig ruimte binnen de gemeente voor nieuwe woningbouwlocaties. Met de spreidingswet in aantocht leek het het college verstandig zelf regie te nemen, in plaats van te wachten op een aanwijzing. Op deze manier wilde het college een bijdrage leveren aan de opvangcrisis en haar verantwoordelijkheid nemen door een ‘fair share’ nemen als gemeente. De locatie Hermenzeil leek een logische keuze, aangezien de gemeente deze locatie in eigendom heeft en de locatie direct beschikbaar is. De nadelen leken volgens het college oplosbaar.

De inhoudelijke elementen waarmee verschillende raadsleden hun standpunt ten aanzien van de mogelijke opvanglocatie toelichtten richtten zich met name op de locatie. Een raadslid geeft aan het bezwaarlijk te vinden dat er maar één locatie werd overwogen. Wat betreft Hermenzeil worden met name de nadelen van de locatie benoemd, zoals de afgelegen ligging, de nabijheid van het oefenterrein van Defensie en de nabijheid van het water, als ook de verkeerssituatie en de mogelijke overlast voor omwonenden. Een ander argument dat wordt genoemd is de krapte op de woningmarkt.

4.2.2 Geheimhouding eerste fase besluitvormingsproces

De geheimhouding in de eerste fase van het besluitvormingsproces wordt door het college onderbouwd met twee argumenten. Ten eerste geeft het college aan dat ze de bevolking niet onnodig wilde belasten. Als de raad en/of het COA in een vroeg stadium hadden gesteld dat een Regionale Opvanglocatie op Hermenzeil geen reële optie was om te verkennen, was er geen reden om inwoners mee te nemen in het proces, met alle mogelijke onrust en emotie die daarmee gepaard gaan, aldus het college. Ten tweede geeft het college aan de raad uit de wind te willen houden op deze manier, met name richting inwoners. Hierbij wordt verwezen naar een heidag eind 2022 waarbij gememoreerd is dat tijdens een raadsvergadering met inspraak in 2015, waarin de raad moest beslissen over crisisopvang van 36 uur, raadsleden zich bedreigd hebben gevoeld en daar hun stemgedrag op aan hebben gepast (de raad heeft destijds tegen crisisopvang gestemd). Om het democratisch proces doorgang te kunnen laten vinden, en te voorkomen dat een incident als in 2015 opnieuw zou gebeuren, is het besluitvormingsproces zo vormgegeven dat het college zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid zou nemen en de raad uit de wind zou houden. Deze onderbouwing voor de geheimhouding van de eerste fase van het besluitvormingsproces is niet expliciet besproken met de raad.

Over de wettelijke inbedding van deze geheimhouding heeft het college zich intern laten adviseren door juristen, daar is de precieze formulering uit voortgekomen waarmee de geheimhouding wordt onderbouwd in het principebesluit van 10 januari 2023. Het instellen van de geheimhouding is vanuit het college op voorhand besproken met de griffier. De geheimhouding gaf het college tijd en gelegenheid om verkennende gesprekken met het COA te voeren en het COA onderzoek te laten doen naar de locatie.

4.3 Handelen volgens rollen en bevoegdheden

Helderheid en kennis over bevoegdheden

Het college is er vanaf het begin van uitgegaan dat het besluit om Hermenzeil te onderzoeken als locatie voor asielopvang, alsook het aangaan van een huur- en bestuursovereenkomst met het COA, een collegebevoegdheid was, op basis van de Gemeentewet en de wijze waarop deze besluitvormingsprocessen in andere gemeenten werden ingericht. Hierbij wordt door het college ook verwezen naar de handreiking 'Besluitvorming opvang asielzoekers' van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) van juni 2021, waarmee VNG gemeenten wil ondersteunen bij de besluitvorming, en waarin werd aangegeven dat het college formeel beslist (handreiking versie 1, juni 2021).

NB. Er zijn in 2023 twee versies van de VNG-handreiking met datum juni 2021 in omloop geweest, die verschillen ten aanzien van wie (college of raad) in deze beslist. In versie 1 staat dat het college als dagelijks bestuur formeel beslist, maar dat gezien de maatschappelijk impact betrokkenheid van de raad vaak wenselijk is (verwijzend naar Artikel 169.4 van de

Gemeentewet). In versie 2 staat dat de raad formeel beslist over de opvang van asielzoekers en dat het college hierover dagelijks bestuur voert. Daarbij wordt in deze versie 2 door VNG aangegeven dat het college soms een voorstel doet en de raad besluit en dat gemeenten daarbij eigen keuzes maken. In een mailcontact met VNG geeft VNG aan dat naar aanleiding van een discussie over de verhouding tussen het college en de raad, waarbij een jurist betrokken was, destijds versie 2 van de handreiking is opgesteld (mailcontact van 30 mei 2024).

Het college (van Geertruidenberg) geeft aan haar bestuurlijke verantwoordelijkheid ten aanzien van dit vraagstuk te hebben willen nemen. Het college zegt zich bewust te zijn van het feit dat dit een onderwerp met politiek-bestuurlijke gevoeligheid betreft en heeft daarom ook nadrukkelijk de raad daarin mee willen nemen.

Onder raadsleden was het beeld van de bevoegdheid vanaf het begin diffuus; er waren raadsleden die er ook van overtuigd waren dat het besluit een collegebevoegdheid was, er waren tevens raadsleden die ervan overtuigd waren dat dat niet zo was en dat die bevoegdheid bij de raad lag. De verschillende interpretaties die de geïnterviewde raadsleden hebben van het begrip ‘autonome bevoegdheid’ (zie par. 3.1) lijken daarbij een rol te hebben gespeeld. Ook ten aanzien van de geheimhouding lijkt bij verschillende raadsleden onduidelijkheid te hebben bestaan over de rol die de raad heeft in het instellen en verlengen van de geheimhouding; in gesprekken met verschillende raadsleden en in documentatie wordt soms over de geheimhouding gesproken als iets wat het college heeft opgelegd en waar de raad niets over te zeggen heeft.

Evaluatie startfase

Het college geeft aan de raad zo vroeg mogelijk bij het proces te hebben willen betrekken. Verschillende raadsleden benoemen dat zij zich overvallen hebben gevoeld in de eerste vergaderingen en dat zij daardoor het gevoel hadden achter de feiten aan te moeten lopen. Het college heeft de raad destijds gevraagd om een besluit te nemen, de raad heeft dat niet gedaan en het college is verder gegaan met het in gang zetten van het besluitvormingsproces. Terugkijkend op het proces, benoemt het college dat zij een volgende keer het principebesluit met een raadsvoorstel zou laten formaliseren. Een raadslid komt met eenzelfde reflectie. De geheimhouding in de eerste fase van het besluitvormingsproces is door verschillende raadsleden en de griffier als belemmerend ervaren voor het werk van raadsleden als volksvertegenwoordigers, omdat zij daardoor niet met inwoners over het dossier konden spreken.

Locatiebeoordeling door het COA

Het COA werd in eerste instantie gezien als neutrale derde, maar er kwamen later vragen vanuit de raad over waarom het COA in tweede instantie positief oordeelde. In eerste

instantie, op basis van een beperkte verkenning, vond het COA de locatie Hermenzeil niet geschikt, later wel. Het college heeft het COA gevraagd een uitgebreidere beoordeling te doen, vanuit de overweging dat de nood aan opvang hoog was. Het college begreep niet waarom het COA een locatie als Hermenzeil in die situatie afwees.

Her-agendering rol van de raad

De griffier vond het in november 2023 van belang om de raad te attenderen op de vraag 'wie is er aan zet', daarom heeft zij bij een begeleidende mail het juridische opiniestuk 'Wie beslist lokaal over de opvang van asielzoekers?' (De Greef, 2023) met de raadsleden gedeeld. Dit stuk was al eerder, op 3 mei 2023, door Gemeentebelangen via facebook gedeeld. Het was volgens de griffier vervolgens aan de raad wat zij daarmee doen. Raadsleden geven aan dat ze verschillend naar deze mail en de bijlage kijken.

Motie vreemd 23 november 2023

De motie vreemd van 23 november 2023 kwam als een verrassing voor burgemeester, wethouder en gemeenteraad, buiten de indienende partij. Het college had tot die tijd 'goede hoop' dat de opvang op Hermenzeil gerealiseerd zou kunnen worden en de partij die de motie indiende, ging er tot dat moment nog vanuit dat zij op de geplande raadsvergadering met inwoners [op 27 november 2023] het pleidooi zouden houden voor opvang van asielzoekers op Hermenzeil. Informeel contact met verschillende partijen in de weken voorafgaand aan de bijeenkomst maakte duidelijk dat er op 27 november 2023 een minderheid van de gemeenteraad voor de opvang op Hermenzeil zou zijn, wat voor deze partij de reden is geweest om de motie vreemd in te dienen op 23 november 2023.

Evaluatie eindfase

Het college benoemt dat zij vindt dat de raad laat in het proces heeft geacteerd met het verzoek aan het college om het besluitvormingsproces te stoppen middels de motie vreemd in november 2023. Volgens het college waren er op dat moment geen nieuwe argumenten die noopten om dit te doen. Vanuit de raad wordt verschillend hierop gereflecteerd. Een raadslid geeft in algemene zin aan dat het college tot die tijd verder kon gaan met het proces, omdat de raad niet met bedenkingen kwam waardoor het proces zou moeten stoppen. Een ander raadslid benoemt al vanaf het begin bedenkingen te hebben gehad. Een derde raadslid geeft aan dat er pas laat in het proces onrust kwam, omdat er geen antwoorden kwamen op praktische vragen over hoe het asielzoekerscentrum zou gaan functioneren, waardoor de indruk ontstond dat het niet goed geregeld was.

Evaluatie samenwerking raad en college

Zowel het college als de raad geven aan dat de samenwerking tussen college en raad soms moeizaam verloopt, zowel op proces- als betrekkingniveau. De relatie tussen raad en college wordt wisselend geëvalueerd; de typering hiervan loopt uiteen van 'best goed' tot

‘gebaseerd op wantrouwen’. Er is bij de geïnterviewde raadsleden wel begrip of steun voor het handelen van het college.

In algemene zin typeren verschillende actoren de gemeenteraad als een betrokken raad, waarbij een stevige manier van oppositie-voeren door verschillende actoren wordt aangehaald. Vanuit het college wordt aangegeven dat de partijen in de oppositie ervaren zijn en goed samenwerken. Een raadslid geeft aan dat in zijn visie het college teveel op afstand en onvoldoende samenwerkend was. Vanuit de raad is ervaren dat het college onder druk handelde, die uit verschillende hoeken kwam. Vanuit de regio, vanuit maatschappelijke betrokkenheid bij de opgave van asielopvang en vanuit de weerstand in de samenleving. Wat betreft het laatste punt memoreert het college dat de negatieve houding vanuit de samenleving (zowel live als via sociale media) als heftig is ervaren.

Communicatie met omwonenden en inwoners

Er bestaan bij de geïnterviewde raadsleden en het college andere beelden over de communicatie met omwonenden en inwoners tijdens de bewonersavonden (op locatie) en de openbare vergadering in de raadszaal. Het college geeft aan het proces met de inwoners middels een communicatieplan goed te hebben doordacht en uitgewerkt, mede ingegeven door verwachte weerstand en met het oog op veiligheid. Het college heeft op bepaalde momenten in het proces de interactie met een aantal inwoners als zeer enerverend ervaren. De raadsleden noemen het belang van het betrekken van inwoners bij dit vraagstuk. Vanuit verschillende raadsleden zijn er over het algemeen gedurende het proces zorgen geweest over het betrekken van inwoners bij het proces. Een raadslid benoemt de soms lastige relatie tussen participatie en tijdsdruk in een proces; het is belangrijk om inwoners mee te nemen, maar daar moet wel tijd voor zijn. Verschillende raadsleden hebben na opheffing van de geheimhouding op verschillende manieren, live en via sociale media, contact gezocht met inwoners, om hen te informeren over hun politieke standpunt en om met hen in gesprek te gaan om op te halen wat er bij hen speelde.

5 Conclusies en aanbevelingen

In de voorgaande hoofdstukken bespraken we de resultaten van het evaluatieonderzoek naar het besluitvormingsproces rondom de asielopvanglocatie Hermenzeil in de gemeente Geertruidenberg. In dit slot presenteren we puntsgewijs de op het onderzoek gebaseerde conclusies en aanbevelingen.

5.1 Conclusie juridische aspecten besluitvormingsproces

- Vanuit de Gemeentewet is het aanwijzen van een locatie voor asielopvang een autonome bevoegdheid van de gemeente.
- De geldende wet- en regelgeving is niet uitgesproken over de verdeling van bevoegdheden tussen gemeenteraad en college, met betrekking tot een autonome bevoegdheid van een gemeente, waardoor verschillende redeneringen mogelijk zijn om de verdeling van bevoegdheden te bepalen in het geval van de aanwijzing van een locatie voor asielopvang.
- Bovenstaande leidt, in juridische en praktische zin, tot diffuusheid over welk orgaan, raad of college, hierover beslist.
- Ten aanzien van het punt geheimhouding; de raad leek in de veronderstelling niet anders te kunnen handelen dan instemmen met de geheimhouding op 26 januari 2023. De raad heeft formeel de mogelijkheid de geheimhouding te beëindigen.

5.2 Conclusie wisselwerking raad en college

- In het geval van het besluitvormingsproces over Hermenzeil als mogelijke opvanglocatie voor asielzoekers constateren we dat het college heeft gehandeld vanuit de redenering dat het college bevoegd was tot besluitvorming. Het college heeft de besluitvorming naar zich toe getrokken.
- De gemeenteraad heeft haar goedkeuring gegeven, zij het niet unaniem. Er was bij verschillende politieke partijen terughoudendheid ten opzichte van het collegebesluit. De gemeenteraad heeft naar aanleiding hiervan echter geen formele stappen ondernomen.
- Het college heeft de gemeenteraad, die hiertoe in juni 2023 tevens middels twee aangenomen moties verzocht, gedurende de looptijd van het besluitvormingsproces regelmatig geïnformeerd over de voortgang. Daarmee heeft zij voldaan aan haar informatieplicht.
- Het heeft te zeer ontbroken aan een oprechte wisselwerking tussen college en raad die nodig is bij een gevoelig onderwerp als het vestigen van een AZC. College en raad communiceerden met elkaar sterk vanuit hun eigen opvatting en drijfveer, zonder dat als zodanig uit te spreken. Het college dacht dat ze door

kon in haar bevoegdheid, de raad sprak zich onvoldoende expliciet uit en wachtte af.

- De motie vreemd van 23 november 2023 volgde op een laat moment in het besluitvormingsproces en niet naar aanleiding van nieuwe feiten.
- De gevoeligheid van het dossier en de wijze waarop inwoners zich daarin roeren (live en via sociale media) lijkt voor zowel college als gemeenteraad een belangrijke factor te zijn in hun opinievorming en handelen.

5.3 Aanbevelingen

- De onbestemdheid ten aanzien van de bevoegdheid in de Gemeentewet met betrekking tot de autonome gemeentelijke bevoegdheid vraagt een goede wisselwerking tussen college en raad, zeker inzake een politiek en maatschappelijk gevoelig onderwerp als de vestiging van een AZC.
- In gevoelige dossiers, zoals de besluitvorming voor de vestiging van een AZC, verdient het aanbeveling dat het college het commitment van de gemeenteraad expliciet peilt, bijvoorbeeld middels een raadsbesluit.
- De gemeenteraad zou zich in een gevoelig dossier pro-actiever kunnen opstellen, bijvoorbeeld door vanuit haar kaderstellende rol actief op te treden.

Literatuur

Broeksteeg, Hansko, Geertsema, Karen, Hillegers, Saskia & Karin Zwaan. 2023. 'Diffuse besluitvorming over noodopvanglocaties voor asielzoekers en tijdelijk ontheemden', *Nederlands Juristenblad*, 32, 2686-2695.

Greef, De Rob. 2023. 'Wie beslist lokaal over de opvang van asielzoekers?', 17 april, <https://www.gemeente.nu/blog/wie-beslist-lokaal-over-de-opvang-van-asielzoekers/> geraadpleegd op 23 mei 2024.

Bijlage A Interviewronde en expertsessie

Interviewronde:

- Interview 1, Karen Millenaar, raadsgriffier ten tijde van het besluitvormingsproces, 8 april 2024
- Interview 2, Albert Smit, fractievoorzitter/raadslid Gemeentebelangen, 8 april 2024
- Interview 3, Marian Witte, burgemeester, 9 april 2024
- Interview 4, Hein de Jongh, wethouder, 9 april 2024
- Interview 5, Anke Voulon, fractievoorzitter/raadslid Morgen!, 17 april 2024
- Interview 6, Eric van Oosterhout, fractievoorzitter/raadslid Keerpunt74, 29 april 2024

Deelnemers expertsessie, 24 april 2024:

- Prof. mr. Hansko Broeksteeg, hoogleraar politiek staatsrecht en gemeenterecht, Radboud Universiteit Nijmegen
- Prof. dr. Ashley Terlouw, hoogleraar rechtssociologie en migratierecht, Radboud Universiteit Nijmegen
- mr. Laura van Asseldonk, arbeidsrechtadvocaat en voorzitter Rekenkamer Geertruidenberg

Bijlage B Gespreksleidraad interviews

Introductie

- doel interview
- gespreksleidraad is sturend, t.b.v. dataverzameling binnen het tijdsbestek

Deel 1: Ervaringen (40 min)

- Hoe heeft u het proces rond de besluitvorming Hermenzeil ervaren?
- Zijn er momenten die er voor u uitspringen? Waarom?

Pauze (10 min)

Aanscherpen van deel 2 door onderzoekers, aan de hand van opbrengst uit deel 1

Deel 2: Verdieping, etc. (40 min.)

Verdieping a.h.v. het tijdspad van feiten

- Globaal doorlopen van het tijdspad van feiten

Geïnterviewde vragen te reflecteren op:

inhoudelijk

- de historie van locatie Hermenzeil en mogelijke rol daarvan in besluitvorming
- rollen en bevoegdheden

relationeel

- communicatie en relatie tussen gemeenteraad en college
- communicatie en relatie tussen college en inwoners

Aanvullend:

- in deel 1 genoemde knelpunten, te bepalen in de pauze

Bijlage C Feitenrelaas

Tijdspad van feiten in het formele besluitvormingsproces AZC Hermenzeil van college en gemeenteraad, gebaseerd op openbare stukken

NB. Cursief is geen formele stap in besluitvorming maar (officiële) communicatie met inwoners.

Datum	Gebeurtenis
10 jan. 2023	• Principebesluit college Geertruidenberg ‘om Hermenzeil te onderzoeken als locatie voor opvang van asielzoekers voor de duur van 5 jaar’ • Start geheimhouding (op initiatief van college) ten aanzien van principebesluit “Asielopvang Het college besluit: 1. Het voorgenomen besluit te nemen om Hermenzeil te onderzoeken als locatie voor opvang van asielzoekers voor de duur van 5 jaar. 2. De voorgestelde asielzoekerslocatie (Hermenzeil) ter informatie en bespreking voor te leggen aan de raad tijdens de besloten raadspresentatie van 16 januari 2023 en de besloten raadsvergadering van 26 januari 2023. 3. Na consultatie van de raad een definitief besluit te nemen over de voorgestelde asielzoekerslocatie Hermenzeil en (mogelijk) te onderzoeken op geschiktheid als asielzoekerslocatie. 4. Op grond van artikel 55, eerste lid, en artikel 25, tweede lid, van de Gemeentewet juncto artikel 5.1, tweede lid, onder i, van de Wet open overheid (WOO), geheimhouding op te leggen op dit collegevoorstel en de PowerPoint presentatie (t.b.v. 16 januari 2023). 5. De gemeenteraad in zijn eerstvolgende vergadering zijnde 26 januari 2023 voor te stellen: a. Op grond van artikel 23, derde en vierde lid, van de Gemeentewet te besluiten dat over dit agendapunt met gesloten deuren wordt vergaderd en hiervan een afzonderlijk verslag op te maken. b. De op 10 januari 2023 gevestigde geheimhouding te bekrachtigen op grond van artikel 25, derde lid, van de Gemeentewet juncto artikel 5.1, tweede lid, onder i, van de WOO. c. Op grond van artikel 23, vierde lid, en artikel 25, eerste lid, van de Gemeentewet juncto artikel 5.1, tweede lid, onder i, van de WOO te besluiten dat geheimhouding tevens wordt opgelegd op het afzonderlijke verslag van de beraadslagingen hierover.”

16 jan. 2023	Raadsvergadering Scenario's uit de locatiestudie wonen gepresenteerd door de wethouder op 16 januari 2023: 1. Géén asielopvang, maar huisvesten statushouders van regiogemeenten 2. Een asielopvang realiseren op Hermenzeil voor 5 jaar 3. Geen keuze is óók een keuze • Presentatie van principebesluit van college aan de raad Uit het verslag “Gemeentebelangen • Benadrukt wordt dat het hier om een besluit van het college zou gaan. Wat is de rol van de raad? Reactie wethouder: Het sluiten van overeenkomsten (met het COA) is een collegebevoegdheid. Ingevolge artikel 169 Gw bieden wij als college de raad wel de mogelijkheid om hier iets van te vinden. Dat kan wat ons betreft tijdens de raad debatteert van 26 januari a.s.”
17 jan. 2023	Presidiumvergadering “Het presidium vraagt zich af wat er precies van de raad verwacht wordt tijdens de raad debatteert. [Burgemeester] geeft aan dat het college graag de mening van de raad hoort over de locaties en de scenario's.”
26 jan. 2023	Raadsvergadering (voorbereiding besluit op 6 februari)
30 jan. 2023	Raadsvergadering (voorbereiding besluit op 6 februari)
31 jan. 2023	Presidiumvergadering “Op de vraag van de burgemeester of de raad het op prijs stelt om een eigen besluit te nemen aangaande de woningbouwlocaties c.q. Hermenzeil als locatie voor een AZC geeft de meerderheid aan dat het een collegebevoegdheid betreft. Men wil het hierbij laten. Fractievoorzitter van SVP geeft opnieuw aan geen richting te zullen aangeven zolang alles zich achter gesloten deuren afspeelt.”

6 feb. 2023	Raadsvergadering (besluit volgend op 26, 30 jan 23) De fracties spreken zich als volgt uit: <i>Keerpunt '74:</i> dit betreft een collegebevoegdheid. We spreken ons hier niet nader over uit; zullen overigens ook niet boos worden op het college mochten zij een besluit nemen. <i>Lokaal+:</i> optie 2 <i>Morgen!:</i> optie 2 <i>WD:</i> dit betreft een collegebevoegdheid. Wij spreken ons hier niet nader over uit. <i>GB:</i> wij stemmen voor optie 4 (in alle openheid spreken met inwoners) <i>CDA:</i> optie 2 <i>SVP:</i> optie 4
7 feb. 2023	Collegebesluit om Hermenzeil te onderzoeken voor opvang asielzoekers voor 5 jaar.
15 feb. 2023	Raadsinformatiebrief “Besluit Hermenzeil: Het college heeft besloten de haalbaarheid van Hermenzeil als mogelijke plek voor een Regionale Opvang Locatie (ROL) te laten onderzoeken en bij gebleken geschiktheid de plek in te zetten voor de periode van maximaal 5 jaar. Woensdag 8 februari is de locatie aangemeld bij het COA. Donderdag 9 februari is door het COA bevestigd dat de locatie Hermenzeil in onderzoek is genomen. Aangegeven werd dat aanmeldingen vanuit gemeenten prioriteit krijgen en dat we uiterlijk 23 februari te horen krijgen of de eerste scan positief is. Bij positief resultaat volgt een papieren en een fysieke schouw. Dit proces neemt enkele weken in beslag, maar wordt met de grootst mogelijke prioriteit door het COA behandeld. Uw raad zal actief worden geïnformeerd gedurende het vervolgproces.”

28 feb 2023	Raadsinformatiebrief “Recent hebben wij u meegenomen in het proces rondom het onderzoeken van Hermenzeil als mogelijke Regionale Opvang Locatie (ROL) van asielzoekers. Zoals reeds aangegeven in de raadsinformatiebrief van 15 februari jl. is deze locatie daartoe op 8 februari aangemeld jl. bij het COA. Vooralsnog hebben wij vanuit het COA een negatieve reactie ontvangen. De daarvoor opgegeven reden is dat de locatie te dicht bij het water ligt en te ver weg van openbaar vervoer en overige voorzieningen. Wij gaan hierover op korte termijn met het COA in gesprek, waarbij onze insteek vooralsnog niet veranderd is. Dat wil zeggen dat wij vooralsnog blijven gaan voor het scenario met Hermenzeil als mogelijke ROL. Wij hechten eraan om de geheimhouding vooralsnog te handhaven. Wanneer het COA ook na gesprek afwijzend tegenover de locatie blijft staan, zou overwogen kunnen worden om de geheimhouding omtrent dit onderwerp op te heffen.”
14 mrt. 2023	Presidiumvergadering “In april zou de geheimhouding eraf kunnen, maar het college vraagt nog even de tijd om de communicatie voor te bereiden en de reactie van het COA af te wachten. De geheimhouding kan eraf wanneer het college weet wanneer het COA komt voor de schouw en het COA uitsluitel over de locatie heeft gegeven.”
28 mrt. 2023	Raadsinformatiebrief “Zoals reeds aangegeven in de raadsinformatiebrief van 28 februari jl. is de opvanglocatie op 8 februari aangemeld jl. bij het COA. Hierop hebben wij eerder een negatieve reactie ontvangen, bent u in genoemde raadsinformatiebrief hierover geïnformeerd en hebben wij aangegeven opnieuw met het COA in gesprek te gaan. Deze gesprekken hebben inmiddels plaatsgevonden en hebben ertoe geleid dat het COA de locatie Hermenzeil toch gaat onderzoeken. Op 24 maart jl. heeft een fysieke schouw plaatsgevonden en momenteel zijn wij in afwachting van het resultaat hiervan en het bijbehorende oordeel van het COA. In de tussenliggende tijd is ook een communicatiebureau ingeschakeld om een plan van aanpak voor te bereiden met betrekking tot het communiceren richting onze inwoners en andere stakeholders over deze ontwikkeling. Deze ontwikkelingen maken dat wij graag met u in gesprek gaan op 6 april tijdens de raad luistert over het vervolgtraject en het eventueel opheffen van de geheimhouding. Dit betekent dat de geheimhouding in ieder geval tot 6 april nog gehandhaafd blijft.”

6 apr. 2023	Raadsvergadering “De raad besluit unaniem (na raadsvoorstel) 1. Per 12 april 2023 de geheimhouding op het collegeadvies “Asielopvang” op te heffen zoals deze op 26 januari 2023 is bekrachtigd, ten aanzien van de locatie Hermenzeil; 2. Er mee in te stemmen dat het college de direct omwonenden op dinsdag 11 april 2023 over het voornemen op de locatie Hermenzeil informeert”
11 apr. 2023	<i>Gesprek met omwonenden</i>
12 apr. 2023	<i>Persbericht ‘Een thuis voor iedereen’</i>
12 apr. 2023	Raadsinformatiebrief “Zoals uw raad bekend is, is de voorbije periode binnen de Baronie gewerkt aan een plan van aanpak met betrekking tot het op districtelijk niveau voldoen aan de taakstelling voor de opvang en huisvesting van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders. In onze brief van 16 december 2022 hebben wij u hierover geïnformeerd. Vandaag volgt er vanuit de Voorzitter van de Baronie een brief aan de raden van de deelnemende gemeenten over dit plan van aanpak. Vanzelfsprekend zullen wij die brief door tussenkomst van de griffie naar u doorzetten. Vooruitlopend daarop willen wij u toch alvast nader informeren. Op basis van het met u gedeelde en besproken voorkeursscenario is het vertrekpunt om te voldoen aan de eigen gemeentelijke taakstelling voor de verschillende doelgroepen richtinggevend geweest bij de totstandkoming van het plan van aanpak. Dit plan heeft als titel ‘Samen vangen we het op’ mee gekregen. Op basis van het plan zijn op dit moment, mede ook naar aanleiding van de door u ingenomen standpunten, diverse locaties in onderzoek waar onder andere die opvang en huisvesting van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders gestalte kan krijgen. (...) Met betrekking tot met name de opvang van vluchtelingen en statushouders loopt onze gemeente prima in de pas als het gaat om de aantallen op basis van de peildatum 1 april 2023. U bent inmiddels bekend met het voornemen om het terrein Hermenzeil in te zetten voor asielopvang. Het COA heeft ter plaatse inmiddels een schouw uitgevoerd. Momenteel zijn we in afwachting van het resultaat ervan.”

30 mei 2023	Raadsinformatiebrief “Na een uitgebreide schouw en gesprekken met de gemeente Geertruidenberg heeft het Centraal Orgaan voor opvang Asielzoekers (COA) besloten dat het voormalig recreatiecentrum Hermenzeil in de gemeente Geertruidenberg, in principe geschikt gemaakt kan worden als tijdelijke opvanglocatie voor asielzoekers. In de komende periode vinden er vervolggesprekken plaats tussen de gemeente en het COA over een aantal basisvoorwaarden, bijvoorbeeld de bereikbaarheid van dagelijkse voorzieningen zoals winkels, maar ook over veiligheidsaspecten zoals de aanwezigheid van water rondom Hermenzeil. Vraagstukken die leven bij direct omwonenden van Hermenzeil worden hierin ook meegenomen. Het doel van deze gesprekken is om in gezamenlijkheid de best passende oplossingen hiervoor te vinden. Wij hebben de direct omwonenden inmiddels ook geïnformeerd en uitgenodigd voor een bijeenkomst op dinsdag 6 juni a.s. Zoals bekend trekken wij voor de opvang van asielzoekers op Hermenzeil samen op met het COA. Binnenkort starten de gesprekken over aanpassingen op en rondom de locatie om asielzoekers op te vangen. Het COA is verantwoordelijk voor het aanpassen van de locatie aan de eisen voor opvang, de begeleiding van de bewoners en de beveiliging van het terrein. Dit zal uiteindelijk leiden tot een bestuursovereenkomst tussen COA en onze gemeente. De komende tijd zullen wij u vanzelfsprekend informeren over de vervolgstappen. Het persbericht over de geschiktheid van Hermenzeil als opvanglocatie treft u bijgevoegd aan.”
30 mei 2023	<i>Persbericht ‘COA vindt locatie Hermenzeil geschikt voor opvang asielzoekers’</i>
7 juni 2023	Raadsvergadering met inspraak Bijdrage wethouder: “Uiteraard zullen wij uw raad nauwgezet van de ontwikkelingen op de hoogte blijven houden. Wanneer alles volgens verwachting verloopt zal een en ander resulteren in een bestuursovereenkomst met het COA. Het is steeds de bedoeling van het college geweest om uw raad ten aanzien van het concept van die overeenkomst in de gelegenheid te stellen zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen. Dat kan te gelegener tijd desgewenst ook in een openbaar debat.” Aangenomen motie (coalitiepartij) Keerpunt 74: “1. Het college moet de raad maandelijks informeren over voortgang gesprekken met COA in openbare RIB. 2. Het eindresultaat van de gesprekken en de ontwerp-bestuursovereenkomst met COA moeten worden besproken in een openbare raadsvergadering.”

21 juni 2023	<i>Gesprek van college met omwonenden op locatie</i>
29 juni 2023	Aangenomen Motie vreemd Voortgang mogelijke realisatie AZC op Hermenzeil (oppositiepartij) Gemeentebelangen: “Roept het college op: • Voor 8 september 2023 schriftelijk duidelijkheid te geven aan de gemeenteraad over de (on)mogelijke realisatie van een AZC op Hermenzeil middels een raadsinformatiebrief. • In geval van komst AZC in ieder geval de volgende zaken op te nemen: ○ Waar komen de verschillende kosten te liggen? ○ Wie betaald wat met betrekking tot extra investeringen in de openbare ruimte? ○ Hoe wordt de veiligheid van omwonenden gegarandeerd? ○ Wat is de visie van defensie op de mogelijke realisatie van een AZC op Hermenzeil? ○ Hoe worden gemaakte afspraken met verschillende organisaties gehandhaafd? ○ Hoe worden de vluchtelingen vervoerd naar omliggende voorzieningen? Roept de gemeenteraad op: • Begin 4de kwartaal 2023 een extra vergadering van de raad debatteert in te lasten over de uitkomsten van de raadsinformatiebrief van het college. • Inwoners bij deze vergadering de mogelijkheid te bieden om in te spreken. • Koffie, thee en worstenbrood te voorzien voor toehoorders.”

11 juli 2023	Raadsinformatiebrief “Ten aanzien van de potentiële locatie Hermenzeil als tijdelijke opvanglocatie voor asielzoekers hebben wij aangegeven u periodiek te informeren omtrent de voortgang. Samen met het COA is overleg gevoerd met het Ministerie van Defensie. Het uitgangspunt voor Defensie is dat er geen sprake moet gaan zijn van beperkingen voor het gebruik van het oefenterrein annex de vaarschool. Gezien de afstand tussen deze locatie en Hermenzeil en de bereikbaarheid ervan via Waalwijks grondgebied is er voor Defensie geen sprake van een belemmering. Ook voor het COA zelf is het huidige gebruik van het Defensie-terrein geen beletsel voor de beoogde opvanglocatie. Door een juiste communicatie met de toekomstige tijdelijke bewoners van Hermenzeil kan dit, zo heeft de ervaring geleerd, worden ondervangen. Elders in het land namelijk zijn (voormalige) terreinen van Defensie ingezet voor opvang en tevens belendend aan oefenterreinen van Defensie. In juli worden de vervolggesprekken gevoerd met het COA over de te maken afspraken in het kader van de bestuursovereenkomst. In die zin vertrouwen wij er vooralsnog op dat die vóór en na de vakantieperiode ertoe leiden dat tot een concrete(re) invulling kan worden gekomen. In die zin zullen wij doen wat in ons vermogen ligt om ter voldoening aan uw motie in het vierde kwartaal de nodige informatie met u te delen. Wij doen in elk geval ons uiterste best om zo snel als mogelijk duidelijkheid te krijgen. Vanzelfsprekend houden wij u van de voortgang op de hoogte. Tevens is in juni door ons nog een gesprek op locatie georganiseerd met de (direct-)omwonenden. Daarbij bleek dat het aantal deelnemers uitgebreider was dan het aantal genodigden. Het effect was dat het verloop van die bijeenkomst anders is verlopen en daarmee dat enkele omwonenden niet direct hun belangen hebben kunnen inbrengen. Dit is voor ons aanleiding geweest om met de verschillende belanghebbenden directer in gesprek te komen, echter niet eerder dan nadat er meer duidelijkheid is over de met het COA te maken afspraken.”
-----------------	--

5 sept. 2023	Raadsinformatiebrief “De afgelopen weken hebben COA en de gemeente zich ingespannen om een compleet beeld te schetsen over alles wat komt kijken bij een regionale opvanglocatie op Hermenzeil. COA is verantwoordelijk voor alle zaken op de locatie, de gemeente is verantwoordelijk voor de zaken die aangepast of geregeld moeten worden in de openbare ruimte. Zo stelt COA een vlekkenplan op inclusief de consequenties hiervan op het gebied van veiligheid (met name gericht op het nabijgelegen water), nutsvoorzieningen en riolering. De gemeente kijkt onder andere naar het vergroten van de verkeersveiligheid, vervoersmogelijkheden en stelt een huur- en gebruiksovereenkomst op. Op basis hiervan wordt bekeken of het haalbaar is om een opvanglocatie te realiseren op deze locatie. Uitgangspunt hierbij is dat de middelen die de gemeente van het Rijk ontvangt middels het faciliteitenbesluit kostendekkend moeten zijn. Daarnaast leggen we in een bestuursovereenkomst vast welke afspraken we met COA maken over onder andere communicatie, veiligheid en financiën. Alsook hoe we omgaan met situaties waarin afspraken niet worden nagekomen. Inmiddels lopen ambtelijk de gesprekken met COA om gezamenlijk tot een bestuursovereenkomst te komen. De wensen en bedenkingen die u de afgelopen maanden heeft uitgesproken zijn meegenomen in deze gesprekken. De bestuursovereenkomst zal in het vierde kwartaal van 2023 ter bespreking worden voorgelegd aan de gemeenteraad. Zodat u uw wensen en bedenkingen kenbaar kunt maken en het college deze kan meenemen in haar besluit.”
-----------------	--

24 okt. 2023	Raadsinformatiebrief “Inmiddels is alle informatie omtrent wat er nodig is voor het realiseren van een opvanglocatie op Hermenzeil door COA en de gemeente bij elkaar gebracht. Samen met de informatie die we hebben verkregen tijdens het locatiebezoek aan het AZC in Oisterwijk 4 oktober jl. en de input uit eerdere vergaderingen van de gemeenteraad over dit onderwerp, is deze informatie verwerkt in een concept bestuursovereenkomst. De komende weken zullen ambtelijk de laatste zaken worden uitgezocht. Ook zullen direct omwonenden opnieuw worden uitgenodigd om hun wensen en bedenkingen kenbaar te maken. Deze input zal waar het kan worden verwerkt in het laatste concept. Halverwege november zal een bestuurlijk overleg plaatsvinden tussen COA en de gemeente. Het doel van dit overleg is om overeenstemming te bereiken over randvoorwaarden zoals opgenomen in bestuursovereenkomst en een definitieve go of no-go naar elkaar uit te spreken voor de ontwikkeling van locatie Hermenzeil tot regionale opvanglocatie. Over de voorwaarden die we hebben opgenomen in de bestuursovereenkomst gaan we daarna graag met u, onze inwoners en direct omwonenden in gesprek. Zodat u uw wensen en bedenkingen kenbaar kunt maken en het college deze kan meenemen in haar besluit. In een memo gericht aan het presidium van 31 oktober is een procesvoorstel opgenomen waarin het college aangeeft dat het inlassen van een extra de raad luistert in de week van 27 november de voorkeur heeft. Op deze manier geven we vervolg aan uw moties van 7 juni en 29 juni waarin u het college verzoekt om verder in gesprek te gaan met COA over de voorwaarden. En het resultaat van deze gesprekken, de bestuursovereenkomst, in een openbare raadsvergadering in het vierde kwartaal van 2023 te bespreken.”
-----------------	--

23 nov. 2023	Motie vreemd (coalitiepartij) Keerpunt 74 Hermenzeil ongeschikt als AZC: “Overwegende dat: • Getuige de vele berichten op social media, een online petitie, grote opkomsten tijdens raadsvergaderingen en persoonlijke gesprekken met inwoners, het draagvlak onder onze inwoners voor een AZC op Hermenzijl zeer laag is. • De verkiezingsuitslag van gisteren in Geertruidenberg (PVV stijgt harder dan in omliggende gemeenten) wederom een duidelijk signaal is van onze inwoners. • Niet alleen vanuit rechtse ideologieën het draagvlak laag is, er ook vanuit linkse ideologieën (ongeschikte cq inhumane locatie) fikse weerstand is. De conclusie getrokken kan worden dat een overgrote meerderheid van onze inwoners (om verschillende redenen) tegen een opvanglocatie op Hermenzijl is. • We als volksvertegenwoordigers de bevolking vertegenwoordigen. Als de bevolking overduidelijk in grote mate hier tegen is, we dit standpunt ook in grote mate in de raadszaal dienen te vertegenwoordigen. • Op 27 november er een extra raadsvergadering is ingepland waarin inwoners mogen inspreken. Voor raadsleden die het afgelopen jaar goed naar inwoners hebben geluisterd er niets nieuws zal worden verteld. Deze avond alleen maar het uiterst lage draagvlak gaat bevestigen. En de raad vervolgens aan het college gaat vragen te acteren naar het uiterst lage draagvlak. • Op 27 november er een onnodig circus wordt opgetuigd, waarvan de uitkomst nu al vrij duidelijk is. Conform de wil van de inwoners, de gemeenteraad van mening is dat: • De stekker uit het project getrokken moet worden. En gewoon nu. De gemeenteraad verzoekt het college: • De stekker uit het project te trekken.”
5 dec. 2023	<i>Persbericht ‘College B&W Geertruidenberg besluit niet verder te gaan met Hermenzeil als opvanglocatie voor asielzoekers’</i>

OPGERICHT IN
1947

GEVESTIGD IN
TILBURG

KENNISONDERNEMING

STICHTING ZONDER WINSTOOGMERK

AANTAL MEDEWERKERS

35

INTENSIEVE SAMENWERKINGEN

MET UNIVERSEITEN EN ANDERE
KENNISINSTELLINGEN

EXPERTISE

- > PARTICIPATIE & GOVERNANCE
- > WOON- & LEEFOMGEVING
- > DUURZAAMHEIDSTRANSITIES
- > SOCIAAL DOMEIN & ARBEID
- > CULTUUR & ERFGOED
- > DUURZAAMHEIDSIMPACT
- > DATA EN METHODEN

ONZE OPDRACHTGEVERS

- > PROVINCIES
- > GEMEENTEN
- > ZORG- EN WELZIJNSINSTELLINGEN
- > FONDSSEN
- > BANKEN

HET
pon | telos

Over Het PON & Telos

Maatschappelijke besluitvorming verbeteren

Wij zijn een sociale kennisonderneming in het hart van de samenleving. We beschouwen het als onze opdracht om maatschappelijke besluitvorming te verbeteren. Dat doen we door wetenschappelijke kennis met kennis van de praktijk te verbinden. We zijn van data, feiten en cijfers, maar geven die altijd een gezicht. Waarbij iedere stem telt. Voorkeuren en meningen halen we op, onderzoeken we, analyseren we en duiden we. Met prikkelende aanpakken en innovatieve methoden. Daarbij zijn we altijd gericht op duurzaamheid: de harmonieuze verbinding tussen sociale, ecologische en economische doelstellingen. Zo dragen we bij aan de kwaliteit van samenleven, nu en in de toekomst.

Met een multidisciplinair en creatief team van bijna 35 adviseurs en onderzoekers werken we vooral voor lokale en regionale overheden in Nederland (met een sterke kennispositie in Noord-Brabant), maar ook voor corporaties, banken, zorg- en welzijnsinstellingen, fondsen en maatschappelijke organisaties. We werken daarbij intensief samen met universiteiten en andere kennisinstellingen en zijn officieel partner van Tilburg University. Met onze kennis en inzichten adviseren we beleidsmakers en bestuurders. Zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Zodat ze bestuurlijk kunnen vernieuwen. En zodat ze een positieve impuls kunnen geven aan de samenleving van morgen.

Stationsstraat 20c
5038 ED Tilburg
+31 (0)13 535 15 35
info@hetpon-telos.nl